

تأثیر راویان کوفی
بر اسناد الکافی

زیبا رجونی - راضیہ سادات سید خاں

سیرشناسه	: ارجونی، زیبا
عنوان و نام پدیدآور	: تاثیر راویان کوفی بر اسناد الکافی / زیبا ارجونی، راضیه سادات سیدخراسانی
مشخصات نشر	: تهران: انتشارات ایران، ۱۳۹۸
مشخصات ظاهری	: ۱۸۰ ص: ۵/۱۴ × ۵/۲۱ س.م
شابک	: 978-600-434580-4
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
موضوع	: کلینی، محمد بن یعقوب - ۲۲۹ق.
موضوع	: Al-Kulayni, Muhammad ibn Ya'qub
موضوع	: محدثان -- عراق -- کوفه
موضوع	: Hadith -- Authorities -- Iraq -- Kufah
موضوع	: محدثان شیعه -- عراق -- کوفه
موضوع	: Hadith (Shiites) -- Authorities -- Iraq -- Kufah
شناسه افزوده	: سیدخراسانی، راضیه سادات، ۱۳۵۸ -
شناسه افزوده	: کلینی، محمد بن یعقوب - ۲۲۹ق. . الکافی
شناسه افزوده	: Koleyni, Mohammad ibn ya'qub . Al. kafi
بندی دیگر	: BP۱۲۹
رده ی دیویی	: ۲۹۷/۲۱۲
شماره کتبات	: ۶۰۸۷۹۸۷

شناسنامه کتاب

نام کتاب: تاثیر راویان کوفی بر اسناد الکافی

مؤلف: زیبا ارجونی، راضیه سادات سید خراسانی

ناشر: انتشارات دانشیاران ایران

مدیریت انتشارات: روح الله گلستانی

مدیر اجرایی انتشارات: امیر هوشنگ شیرازی

چاپ: هنارس

نوبت چاپ: اول/۱۳۹۸

قیمت: ۲۹۰ تومان

شمارگان: ۱۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۴۳۴-۵۸۰-۴

مرکز پخش :

نشانی: تهران، میدان بهارستان، خیابان مجاهدین اسلام، جنب روزنامه جمهوری، پ ۳۱۱

تلفن: ۰۹۱۲۱۳۸۳۷۱۸ - ۰۲۱-۳۶۸۳۱۵۲۵

فروشگاه اینترنتی کتاب پایابوک : www.payabook.com

فهرست مطالب

۱۳

مقدمه

۱۷

فصل اول: معرفی ثقة‌السلام کلینی

۱۸

۱-۱- تاریخ ولادت و تاریخ وفات

۱۹

۲-۱- حاد از کلینی

۱۹

۲-۱-۱- سید شاگردان

۱۹

۲-۱-۲- علی بن ابراهیم قمی

۲۰

۲-۳-۱- محمد بن حسن عطار

۲۰

۴-۱- آثار و تألیفات

۲۱

۵-۱- کتاب الکافی

۲۲

۵-۱-۱- الکافی در کلام بزرگان

۲۵

فصل دوم: معرفی کوفه

۲۶

۱-۲- بنای شهر کوفه و ویژگی‌های آن

۲۸

۲-۲- راه‌ها، میدان‌ها، جبان‌ها (گورستان‌ها) و محله‌های کوفه

۳۱

۳-۲- ترکیب طبقاتی

۳۱

۴-۲- اقتصاد و مشاغل کوفه

۳۳

۵-۲- قبایل ساکن کوفه

۳۶

۶-۲- خاندان‌های عالم کوفه

۳۹

۷-۲- مکتب علمی کوفه

۴۱

۷-۲-۱- مکتب حدیثی کوفه

۴۲	۲-۷-۲- مکتب ادبی کوفه
۴۳	۲-۷-۲-۱- نحویان کوفه
۴۴	۲-۷-۲-۲- زبان شناسان کوفه
۴۴	۲-۷-۲-۳- شاعران کوفه
۴۵	۲-۷-۲- مکتب تاریخ نگاری کوفه
۴۸	۲-۸- ارتباط محدثان کوفه با امامان معصوم علیهم السلام
۴۹	۲-۹- تشیع در کوفه
۵۰	۲-۹-۱- تشیع عراقی (سیاسی)
۵۱	۲-۹-۲- تشیع محبتی (دوستی اهل بیت)
۵۱	۲-۹-۲- تشیع امامتی (اعتقادی)
۵۲	۲-۱۰-۱- بزرگان کوفه
۵۲	۲-۱۰-۱-۱- خطابه
۵۲	۲-۱۰-۱-۲- معرفت
۵۲	۲-۱۰-۲- زیدیه
۵۵	۲-۱۰-۲-۱- جارودیه
۵۶	۲-۱۰-۲-۲- بتریه (صالحیه)
۵۷	۲-۱۰-۳- واقفیه
۵۷	۲-۱۰-۳-۱- ناووسیه
۵۸	۲-۱۰-۳-۲- ممتوره (موسویه یا واقفه خاصه)
۵۹	۲-۱۰-۳-۳- بشیریه
۶۰	۲-۱۰-۴- فطحیه
۶۱	۲-۱۰-۵- کیسانیه
۶۳	فصل سوم: راویان کوفی و تأثیر کمی آنها بر اسناد الکافی
۶۴	۳-۱- آمار کمی راویان کوفی در کتب رجال و الکافی
۸۸	۳-۲- معرفی محدثان پرروایت کوفی

- ۸۹ ۱-۲-۳-ابان بن تغلب بن رباح ربعی بکری جریری کوفی (د ۱۴۱ ق)
- ۹۰ ۲-۳-عاصم بن حمید حناط کوفی (د ۱۴۸ ق)
- ۹۱ ۳-۲-۳-علاء بن رزین قلاء ثقفی کوفی (ز ۱۴۸ ق)
- ۹۱ ۴-۲-۳-عبید بن زرارہ بن أعین شیبانی کوفی (د ۱۴۸ ق)
- ۹۲ ۵-۲-۳-علی بن عقبہ بن خالد أسدی (د ۱۴۸ ق)
- ۹۲ ۶-۲-۳-محمد بن مسلم بن رباح ثقفی طحان (ز ۱۴۸ ق)
- ۹۳ ۷-۲-۳-ابراہیم بن نعیم عیدی ابوالصباح کنانی کوفی (د ۱۷۰ ق)
- ۹۴ ۸-۲-۳-معاویہ بن عمار بن أبی معاویہ بجلي دهنی کوفی (د ۱۷۵ ق)
- ۹۵ ۹-۲-۳-ہشام بن حکم (د ۱۷۹ ق)
- ۹۶ ۱۰-۲-۳-سیف بن عمیرہ نخعی کوفی (د ۱۸۳ ق)
- ۹۷ ۱۱-۲-۳-منصور بن حازم بجلي کوفی (ز ۱۸۳ ق)
- ۹۸ ۱۲-۲-۳-ہشام بن سالم جوالیقی جعفی (ز ۱۸۳ ق)
- ۹۹ ۱۳-۲-۳-علی بن رثاب طحان سعدی کوفی (ز ۱۸۳ ق)
- ۹۹ ۱۴-۲-۳-میلان کراج بن عبدالله کوفی (د ۱۸۳ ق)
- ۱۰۰ ۱۵-۲-۳-اسحاق بن عمار بن حیان صیرفی (ز ۱۸۳ ق)
- ۱۰۲ ۱۶-۲-۳-حماد بن سنان بن عمر ثاب (د ۱۹۰ ق)
- ۱۰۶ ۱۷-۲-۳-عبدالله بن سنان بن طریف کوفی (ز ۱۹۸ ق)
- ۱۰۷ ۱۸-۲-۳-ابان بن عثمان أحمر بجلي (د ۲۰۰ ق)
- ۱۰۷ ۱۹-۲-۳-علی بن ابی حمزہ بظاننی کوفی (د ۲۰۰ ق)
- ۱۰۹ ۲۰-۲-۳-عثمان بن عیسی کلای رواسی (ز ۲۰۳ ق)
- ۱۱۰ ۲۱-۲-۳-علی بن نعمان أعلم نخعی (ز ۲۰۳ ق)
- ۱۱۰ ۲۲-۲-۳-عبدالرحمن بن حجاج بجلي کوفی (د قبل از ۲۰۳ ق)
- ۱۱۱ ۲۳-۲-۳-عبد الله بن مسکان (ز ۲۰۳ ق)
- ۱۱۲ ۲۴-۲-۳-ابومحمد حماد بن عیسی بن عبیدہ جہنی (د ۲۰۷ یا ۲۰۸ ق)
- ۱۱۳ ۲۵-۲-۳-صفوان بن یحیی بجلي کوفی (د ۲۱۰ ق)
- ۱۱۴ ۲۶-۲-۳-محمد بن سنان زہری (د ۲۲۰ ق)
- ۱۱۵ ۲۷-۲-۳-محمد بن اسماعیل بن بزیع (ز ۲۲۰ ق)

- ۱۱۵ ۲۸-۳-۲-علی بن أسباط بن سالم کندی کوفی (د ۲۲۰ ق)
- ۱۱۶ ۲۹-۳-۲-حسن بن محبوب سراد کوفی (د ۲۲۴ ق)
- ۱۱۷ ۳۰-۳-۲-علی بن حکم بن زبیر نخعی أنباری کوفی (ز ۲۲۴ ق)
- ۱۱۷ ۳۱-۳-۲-حسین بن سعید بن حماد بن سعید بن مهران اهوازی (ز ۲۵۳ ق)
- ۱۱۷ ۳۲-۳-۲-احمد بن محمد بن خالد بن عبدالرحمن بن محمد بن علی برقی
- ۱۱۸ کوفی (د ۲۷۴ یا ۲۸۰ ق)
- ۱۱۸ ۳۳-۳-۲-حمید بن زیاد هوار دهقان کوفی (د ۳۱۰ ق)
- ۱۱۹ ۳-۱-جمع بندی

۱۲۱ فصل چهارم تاثیر کیفی راویان کوفی بر اسناد الکافی

- ۱۲۲ ۴-۱-وثائق راویان کوفی
- ۱۴۴ ۴-۲-۱-راویان عالمی در کوفه
- ۱۴۴ ۴-۲-۱-غالیان
- ۱۴۵ ۴-۲-۲-خطابی‌ها
- ۱۴۵ ۴-۲-۳-زیدیه
- ۱۴۶ ۴-۲-۴-جارودیه
- ۱۴۶ ۴-۲-۵-بتریه
- ۱۴۷ ۴-۲-۶-واقفیه (مضطوره یا موسویه)
- ۱۴۸ ۴-۲-۷-ناووسیه
- ۱۴۸ ۴-۲-۸-فطحیه
- ۱۴۹ ۴-۲-۹-کیسانیه
- ۱۵۰ ۴-۳-تأثیر آموزه‌ها و اعتقادات راویان کوفی در روایات الکافی
- ۱۵۷ ۴-۴-۱-راویان برخاسته از خاندان‌های عالم کوفه
- ۱۵۷ ۴-۴-۱-۱-خاندان أعین
- ۱۵۸ ۴-۴-۲-۲-خاندان ابوجهم
- ۱۵۹ ۴-۴-۳-۳-خاندان ابوساره
- ۱۵۹ ۴-۴-۴-۴-خاندان حیان تغلبی

۱۶۰	۴-۴-۵-خاندان نعیم ازدی غامدی
۱۶۰	۴-۴-۶-خاندان ابوصفیه
۱۶۱	۴-۴-۷-خاندان ابواراکه
۱۶۱	۴-۴-۸-خاندان عبدربه
۱۶۲	۴-۴-۹-خاندان ابوسبره
۱۶۲	۴-۴-۱۰-خاندان سوقه
۱۶۳	۴-۴-۱۱-خاندان نعیم صحاف
۱۶۳	۴-۴-۱۲-خاندان عطیه
۱۶۴	۴-۴-۱۳-خاندان بنی رباط
۱۶۴	۴-۴-۱۴-خاندان فرقد
۱۶۵	۴-۴-۱۵-خاندان دراج
۱۶۶	۴-۱۶-خاندان عمار بجلی دهنی
۱۶۶	۵-۴-۱-راویان کور و شاغل آنها در کوفه
۱۶۶	۴-۵-۱-شعوز سدمفروشان
۱۶۷	۴-۵-۲-بیاع الاکسیه (فرونده لباس)
۱۶۸	۴-۵-۳-بیاع السابری (فروشنده پارچه شاپوری)
۱۶۸	۴-۵-۴-بیاع الزطی (فروشنده روغن)
۱۶۹	۴-۵-۵-وراق

۱۷۰	خاتمه
۱۷۴	موضوع پیشنهادی
۱۷۶	فهرست منابع
۱۸۰	مقالات و پایان نامه‌ها:

مقدمه

معارف دین مبین اسلام از منابع گوناگونی به دست ما رسیده است. روایات معصومین علیهم السلام یکی از آنها است. الکافی یکی از منابع معتبر روایی شیعی است که در بردارندهٔ احادیث بسیاری از راویان مختلف است. یک دسته از راویان که احادیث پرشماری به آن اختصاص یافته، را بیان کوفی است. یکی از مهم‌ترین ویژگی‌های کتاب الکافی، حضور راویان کوفی در اسناد آن است. محدثان راویان کوفی، اکثریت راویان شیعه را تشکیل می‌دهند. محل ظهور این روات یعنی شهر کوفه، از مهم‌ترین و قدیمی‌ترین شهرهای اسلامی به‌شمار می‌رود. طوری که بسیاری از محدثان و شمندان برجسته‌ی شیعه از این شهر برخاسته و سهم چشمگیری در رشد و پیشرفت علوم اسلامی؛ فقه، تفسیر، حدیث و ... داشتند. محدثانی چون جابر بن یزید جعفی، ابان بن عثمان، زرار بن ائیم و تعداد بسیاری دیگر از راویان بزرگ شیعه در کوفه ظهور کردند و نقشی بارز در حفظ و نشر احادیث ائمه علیهم السلام داشتند.

با نگاهی گذرا به کتب رجالی وصف «کوفه» بسیار به چشم می‌خورد؛ پس از شمارش دقیق اسامی راویان کوفی در کتب رجال و تطبیق آن‌ها با اسناد الکافی آشکار است حجم قابل توجهی از اسناد الکافی به راویان کوفی اختصاص دارد. تعداد احادیث هر یک از راویان کوفی در الکافی متفاوت است عده‌ای یک حدیث و بعضی بیش از صد بار نام‌شان در اسناد احادیث بیان شده است؛ این راویان پرروایت در حقیقت ستان بزرگ کوفی محسوب می‌شوند که بیش از دیگر روات در الکافی تأثیرگذار هستند. تکرار نام افراد در اسناد روایات از تأثیر بیشتر آن‌ها بر اسناد الکافی حکایت دارد و نشان می‌دهد که آن‌ها به منبعی از احادیث و طرق دسترسی داشتند یا خود بر معصوم علیه السلام پرروایت ظاهر شدند. گفتنی است حدود نیمی از راویان کوفی در کتب رجالی متقدم با لفظ ثقه، مدح شدند و تنها عده‌ی

معدودی لفظ ضعیف برای شان بیان شده است. تمامی روایان کوفی به جز تعداد معدودی از آن‌ها، صحابه ائمه علیهم‌السلام محسوب می‌شوند. بررسی‌ها نشان می‌دهد بیش از نیمی از این روایان، صحابه امام صادق علیه‌السلام بوده‌اند. درباره محتوای احادیثی که روایان کوفی در اسناد آن‌ها حضور دارند، می‌توان گفت رد پای از آموزه‌ها و اعتقادات این روایان در محتوای احادیث دیده می‌شود.

در این کتاب روایان و محدثان کوفی در کتب رجال به‌طور کامل و دقیق شمارش شده‌اند. سپس اسامی احصاء شده در کتب رجال را با اسناد الکافی تطبیق داده تا معین شود چه تعداد از روایان موجود در کتب رجال، در الکافی آمده‌اند. سپس تعداد احادیث هر یک از روایان را در الکافی جست‌وجو شده است. نتایج حاصل این بررسی‌ها به کمک جدول در فصل سوم آمده است. نیز در همین فصل به معرفی و بیان شرح حال بیش از سی محدث کوفی که نسبت به دیگر روایان کوفی نقش پررنگ‌تری در الکافی داشتند، پرداخته شده است. پس از بررسی کمی روایان کوفی، صورت یافت تا وثاقت و ضعف این روایان را بررسی کنیم نتایج حاصل از این جست‌وجو نیز به هم پیوسته است. هر یک از روایان به‌صورت جدول در فصل چهارم آمده است. آنچه که در تبیین جنبه نوآوری این کتاب باید گفت، این است که در راستای موضوع این کتاب به‌صورت دقیق و همسان، پژوهشی صورت نگرفته است. البته آثاری در رابطه با مکتب حدیثی شیعه در کوفه و نقش کوفه در گسترش شیعه نگاشته شده اما اثری که بر تأثیر روایان کوفی بر اسناد الکافی متمرکز باشد، یافت نشد.

فصل اول کتاب کلیاتی درباره مؤلف کتاب شریف الکافی از اسناد و اساتید ایشان تا آثار و تألیفات مرحوم کلینی آمده است و همچنین به صورت خاص به تبیین کتاب الکافی می‌پردازد.

در فصل دوم با عنوان معرفی کوفه به‌طور کامل شهر کوفه را از حیث‌های مختلف؛ علمی، ادبی، سیاسی و... شناسانده است.

در فصل سوم ضمن برشمردن تعداد روایان کوفه و معرفی هر یک از روایان، به لحاظ کمی تأثیر آنان بر اسناد الکافی بررسی شده است.

سرانجام در فصل چهارم به طور کامل به تأثیر کیفی راویان کوفی بر اسناد الکافی می‌پردازد.

نوع تحقیق، بنیادی و روش جمع‌آوری اطلاعات و مواد اولیه، کتابخانه‌ای است. البته فیش‌برداری از نرم‌افزارهای حدیثی انجام پذیرفت. پس از آن، مطالب گرد آمده از منابع رجالی، تاریخی و حدیثی توصیف و تحلیل شد.

www.ketab.ir

